

En bra affärsjurist ser
längre än juridiken

VINGE

APRIL
2010

Vinge är en av Nordens största advokatbyråer med omkring 500 anställda, varav ca 350 jurister. Vår verksamhet är helt inriktad på affärsjuridik och våra uppdrag är till stor del internationella. Vinge ingår som enda svenska byrå i Lex Mundi, ett globalt nätverk för oberoende advokatbyråer.

Mark & Miljönytt

NYHETSBRÄV FRÅN VINGE

Innehållet i detta nyhetsbrev är endast av allmän karaktär. Innehållet gör inte anspråk på att vara fullständigt och skall inte betraktas såsom juridisk rådgivning i enskilt ärende. Vid specifika juridiska frågor går det bra att kontakta någon av nedanstående kontaktpersoner.

Kontaktpersoner:

STOCKHOLM

thomas.sjoberg@vinge.se

johan.cederblad@vinge.se

GÖTEBORG

daniel.ericsson@vinge.se

maria.paijkull@vinge.se

MALMÖ/HELSINGBORG

ingela.malmborg@vinge.se

mathias.lindquist@vinge.se

Kontor:

STOCKHOLM

Tel 46 (0)8 614 30 00

GÖTEBORG

Tel 46 (0)31 722 35 00

MALMÖ

Tel 46 (0)40 664 55 00

HELSINGBORG

Tel 46 (0)42 24 80 80

BRYSSEL

Tel 32 (0)2 501 07 00

HONG KONG

Tel 852 2523 6149

SHANGHAI

Tel 86 21 5382 0196

 www.vinge.se

Här kommer årets första nyhetsbrev från Advokatfirman Vinge. Det har varit ett händelserikt kvartal ur ett miljörättsligt perspektiv. Miljööverdomstolen har meddelat flera domar som rör förorenade områden, miljökonsekvensbeskrivningar och villkorsreglering i tillstånd. Regeringen har lagt fram flera propositioner och några av dessa har vi sammanfattat nedan. Plan- och byggprocessen föreslås förenklas genom en ny plan- och bygglag, elcertifikatsystemet förlängs, skattelättnad på landansluten el till fartyg i hamn införs och regeringen föreslår att förbudet mot nya kärnkraftsreaktorer upphävs.

Trevlig läsning!

RÄTTSPRAXIS

Ansvar för föroreningar

Miljööverdomstolen har meddelat flera intressanta domar som rör ansvaret för förorening.

Strax före jul 2009 avgjorde Miljööverdomstolen (MÖD) ett ärende som har betydelse för att avgöra vad som är en eller två verksamheter. Ett bolag hade bedrivit massatillverkning till 1966 då tillverkningen upphörde. Senare samma år började samma bolag tillverka av spånskivor på samma plats. Frågan gällde om det var en eller två verksamheter. Om det var att anse som två så skulle det innebära att bolaget inte hade något ansvar för föroreningar från massatillverkningen eftersom den upphört före 1 juli 1969. Enligt MÖD var det två skilda processer som medförde olika typer av föroreningar och därför två olika verksamheter. Bolaget kunde därför inte åläggas ansvar för föroreningar från massatillverkningen. MÖD har tidigare i det s k Klostermålet i en liknande situation kommit fram till att den då aktuella verksamheten var en del av en verksamhet som fortsatt efter 1969. Det nu avgjorda målet kommer att få betydelse när det gäller att avgöra ansvaret vid platser med verksamhet/er med skiftande innehåll.

I mars 2010 har MÖD avgjort två mål som rör vem som ska ha ansvaret för markområden som fyllts ut med deponerat avfall. I bägge fallen hade bolag som faktiskt deponerat avfall i området hävdat att det var fastighetsägarens ansvar. Bolagen, som inte ägde eller hyrde de aktuella fastigheterna, ansåg att förekomsten av det deponerade avfallet var att se som en pågående miljöfarlig verksamhet (s k förvaringsfall) och att det var fastighetsägaren som var ansvarig för den verksamheten. MÖD delade inte bolagens uppfattning och hänvisade till att s k förvaringsfall i praxis rör avfall som varit väl avgränsat från omgivningen och att mark som innehållit avfall ansetts vara förorenat, d v s inte ett förvaringsfall. MÖD kom fram till att bolagen därför var ansvariga enligt reglerna om förorenade områden.

MÖD har i mars i år även avgjort en annan fråga om ansvar mellan fastighetsägare och verksamhetsutövare. Ett bolag hade förorenat en fastighet. Sedan verksamheten upphört hade ägaren till fastigheten påbörjat sanering av föroreningarna och krävt ersättning från bolaget. Fastighetsägaren åberopade bestämmelserna i miljöbalken om att förorenare har ett solidariskt ansvar som ska fördelas dem emellan. Bolaget invände att fastighetsägaren inte kunde åberopa dessa bestämmelser eftersom fastighetsägaren inte bidragit till

Mark & Miljönytt

föreningen. Miljödomstolen gick på bolagets linje medan MÖD ansåg att fastighetsägaren hade rätt att kräva ersättning. MÖD konstaterade att de åtgärder fastighetsägaren vidtagit ofrånkomligen inneburit att föreningar frigjorts och spridits till omgivningen och att denne därmed var förerenare. En reflektion i sammanhanget är att det fortfarande finns en osäkerhet vad som gäller om fastighetsägarens åtgärder inte inneburit att de befintliga föreningarna spridits, vilket väl normalt är utgångspunkten när sanering ska vidtas.

Thomas Sjöberg
thomas.sjoberg@vinge.se

MKB som processförutsättning

Att miljökonsekvensbeskrivningar (MKB) utgör en processförutsättning för att prövning ska kunna genomföras har tidigare slagits fast av Högsta domstolen. Miljööverdomstolen har nyligen haft upp frågan i två mål, vilka har fått olika utgångar.

I det ena målet, som rörde tillstånd till gallring och avverkning i ett Natura 2000-område, upphävdes länsstyrelsens och miljödomstolens beslut att bevilja tillstånd. Tillstånd hade beviljats trots att någon MKB inte hade bifogats ansökan. Målet visades åter till länsstyrelsen för vidare handläggning.

I det andra målet som rörde utbyggnad av en hamn i ett område som gränsade till ett Natura 2000-område godkändes en bristfällig MKB, men först efter att kompletteringar av denna hade gjorts i Miljööverdomstolen. MKB:n godkändes inte av miljödomstolen eftersom åtgärder som kunde påverka Natura 2000-området inte hade beskrivits och ansökan avsågs. Någon fullständig prövning av ansökan i sak gjordes således aldrig. Miljööverdomstolen frångick här den annars så viktiga instansordningens princip och gav istället företräde åt skäl såsom processekonomi och förväntad samhällsnytta med projektet. Referenten var skiljaktig.

Maria Paijkull
maria.paijkull@vinge.se

Riktvärde tillåtet trots rådande praxis

I början av 2009 meddelade Miljööverdomstolen tre avgöranden som har förändrat förutsättningarna för hur villkor i tillstånd enligt miljöbalken ska utformas. Genom dessa avgöranden utmönstrade domstolen begreppen rikt- och gränsvärden i villkor som innehåller begränsningsvärden. Sådana villkor ska enligt domstolens praxis numer utformas som rena begränsningsvärden.

Miljööverdomstolen har i åtminstone ett fall valt att frångå rådande praxis att utmönstra riktvärden. Detta i ett nyligen avgjort mål rörande haltnivåer i villkor för utsläpp till vatten där Miljööverdomstolen, trots rådande praxis, inte fann skäl att ändra utformningen av det begränsningsvärde i form av ett riktvärde som miljödomstolen hade föreskrivit. Beträffande de ovan

nämnda avgörandena från 2009 kan noteras att prövningstillstånd nyligen har meddelats i det enda av de tre målen som överklagades till Högsta domstolen.

(MÖD 2010-03-16 mål nr M 6467-08 | HD 2010-02-24 mål nr T 1115-09).

Mathias Lindquist
mathias.lindquist@vinge.se

LAGSTIFTNING

Enklare regler för bygglov och planering

Efter flera års utredningar kring plan- och bygglagen, där behovet av förenkling och effektivisering varit en återkommande fråga, har regeringen nu föreslagit en ny plan- och bygglag. Den nuvarande lagen kom för över 20 år sedan och förändringarna i samhället har lett till nya frågor och behov gällande planering och prövning för byggande.

Syftet med den nya plan- och bygglagen är att modernisera och förenkla samtidigt som de grundläggande syftena finns kvar, d v s det kommunala självstyret och kommunens ansvar för planeringen.

Reglerna för bygglov och bygglovsprövning ska förenklas. Tiden för handläggning av bygglovsärenden maximeras till tio veckor och en möjlighet att i förväg få veta om kommunen bedömer en ändring som en ombyggnad eller inte införs i lagen. Vidare föreslås att ett beslut om bygglov ska kunna vinna laga kraft och en underrättelse till fastighetsägare föreslås bli obligatorisk när ansökningar om bygglov eller förhandsbesked görs av annan än fastighetsägaren.

Översiktsplanen ska få en tydligare strategisk funktion. Det ska bli framgå av översiktsplanen hur kommunen i den fysiska planeringen avser ta hänsyn till och samordna översiktsplanen till nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling av kommunen.

Detaljplanprocessen förenklas och den totala tidsåtgången för planläggning förkortas bli genom att krav på planprogram tas bort. Vidare tas bestämmelserna om fastighetsplan bort då sådant som regleras i fastighetsplaner framöver ska kunna regleras direkt i en detaljplan. Som ett ytterligare led i effektiviseringen av detaljplanprocessen ska utställning ersättas med skriftlig granskning.

Vidare införs rätten att begära ett sk planbesked från kommunen av vilket ska framgå om kommunen tänker påbörja ett planläggningsarbete eller inte. Planbeskedet kommer inte att vara juridiskt bindande och inte heller överklagbart.

Förslaget innehåller en rad nya bestämmelser som tillkommit som en följd av klimatproblematiken. Bestämmelser införs bli a som innebär krav på en planering för en minskad klimatpåverkan

Mark & Miljönytt

och krav på klimatanpassning.

En byggsanktionsavgift kommer att ersätta de nuvarande tre olika avgiftssanktionerna. Regleringen av vad som ska leda till en sanktionsavgift och avgiftens storlek kommer att ske på förordningsnivå istället för som idag i kommunernas taxor vilket innebär ett gemensamt sanktionssystem för hela landet.

Den nya lagen föreslås träda ikraft den 2 maj 2011.

Carina Asp
carina.asp@vinge.se

Nya regler om elcertifikat

Regeringen föreslår att elcertifikatsystemet förlängs till utgången av år 2035 och att målet för elproduktionen från förnybara källor ska innebära en ökning med 25 terawatt-timmar (TWh) från 2002 års nivå till år 2020.

Elcertifikatsystemet är ett marknadsbaserat stödssystem som riktar sig till elproducenter och vissa elanvändare och vars syfte är att uppmuntra utbyggnaden av elproduktionen från förnybara energikällor. Systemet fungerar så att de producenter som uppfyller kraven blir tilldelade elcertifikat för varje producerad megawattimme (MWh). Dessa certifikat kan sedan säljas till dem som enligt lagen har en skyldighet att köpa elcertifikat motsvarande en viss kvotdel av sin levererade eller använda el.

Regeringen föreslår att elcertifikatsystemet förlängs till utgången av år 2035. Dessutom föreslås att dagens mål som innebär att elproduktion från förnybara energikällor ska öka med 17 TWh från nivån år 2002 till år 2016 ska ersättas av ett mål med en ökning om 25 TWh från nivån år 2002 till år 2020. Dagens kvotplikter ska omräknas till att passa det nya målet och regeringen uttrycker även en ambition att utöka systemet till att inte bara innefatta el producerad i Sverige utan även i Norge.

Lagändringarna föreslås träda ikraft den 1 juli 2010.

Astrid Öfverholm
astrid.ofverholm@vinge.se

Landansluten el till fartyg i hamn

Fartyg i hamn förorsakar ofta klagomål från närboende. Regeringen lämnade den 31 mars över ett förslag till riksdagen på nedsättning av energiskatten på landansluten el till fartyg när dessa ligger i hamn.

Fartyg som ligger i hamn använder ofta stora mängder el för belysning, värme och drift av utrustning ombord med hjälp av sk hjälpmotorer, som drivs med olja, vilket medför problem i närmiljön i form av buller och luftföroreningar. Genom att istället använda landström kan hjälpmotorerna stängas av. Idag erbjuder fem svenska hamnar möjligheten att använda landström.

Bränslen som används i den yrkesmässiga sjöfarten är skattebefriad, medan energiskatt tas ut på landström. Skattesatsen är 28,0 öre per kWh (18,5 öre per kWh i norra Sverige). Genom att

sätta ned skatten till 0,5 öre per kWh hoppas regeringen på ökade ekonomiska incitament hos hamnar och rederier att investera i utrustning för att kunna erbjuda och ta emot landansluten el.

Lagändringen föreslås träda ikraft den 1 januari 2011.

Maria Paijkull
maria.paijkull@vinge.se

Förbud mot nya kärnkraftsreaktorer upphävs

Regeringen har lämnat över två förslag till riksdagen rörande kärnkraft. Möjligheter ska skapas för att kunna ersätta dagens 10 kärnkraftsreaktorer och innehavaren av en kärnteknisk anläggning föreslås få ett obegränsat ansvar.

Sedan 1987 är det förbjudet att meddela tillstånd för att uppföra en kärnkraftsreaktor. Nu föreslår regeringen att detta förbud ska upphävas för att skapa möjligheter för ett generationsskifte av de svenska kärnkraftsreaktorerna. Regeringens förslag begränsar uppförandet av nya reaktorer, framförallt genom att nya reaktorer enbart tillåts om de ersätter en reaktor som idag är i drift och som stängs av permanent när en ny reaktor tas i drift. Dessutom genom att en ny reaktor enbart får uppföras på en plats där det redan idag finns reaktorer som är i drift. Detta innebär att det aldrig kan finnas mer än 10 reaktorer som är i kommersiell drift samt att de enbart kan finnas i Ringhals, Oskarshamn och Forsmark och i praktiken att nuvarande tillståndsinnehavare har en option på att uppföra nya reaktorer.

Nya reaktorer kommer att kräva tillstånd enligt miljöbalken och kärntekniklagen. Det är regeringen som kommer att pröva tillåtligheten av uppförandet och driften av en ny reaktor, men specifika villkor kan komma att meddelas av miljödomstolen och strålsäkerhetsmyndigheten. De detaljerade kraven för hur en tillståndsprocess ska gå till utreds av Strålsäkerhetsmyndigheten. En sak är dock tämligen säker, en tillståndsprövning av en ny kärnkraftsreaktor kommer att vara detaljerad och tidskrävande. Reglerna föreslås träda ikraft den 1 augusti 2010.

Regeringen föreslår också att innehavaren av en kärnteknisk anläggning ska ha ett obegränsat ansvar och att innehavaren av en kärnkraftsreaktor ska finansiera detta obegränsade ansvar upp till 1.200 miljoner Euro. Detta innebär ett utökat ansvar och ett utökat krav på finansiering. Idag är ansvaret och kravet på finansiering begränsat till 300 miljoner sk särskilda dragningsrätter, vilket motsvarar drygt 3 miljarder kronor.

Reglerna föreslås träda ikraft den dag regeringen bestämmer.

Johan Cederblad
johan.cederblad@vinge.se